

Afdeling for Folkeskole og
Internationale opgaver

Frederiksholms Kanal 26
København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5302
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Præsentation af projekt "Udvikling af udeskole"

22. april 2014

Baggrund for projektet

Af aftalen om et fagligt løft at folkeskolen fra juni 2013 fremgår det, at aftaleparterne vil "(...) fastholde og udvikle folkeskolens styrker og faglighed ved at arbejde for følgende tre overordnede mål:

- Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
- Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.
- Tilliden til og trivslen i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis."

Af aftalen fremgår det ligeledes, at et indsatsområde for at nå målene er, "en længere og varieret skoledag med mere og bedre undervisning og læring" og at "[d]er skal gives mulighed for at arbejde med en lang række elementer, der har betydning for elevernes faglige færdigheder, læring og trivsel. Det drejer sig bl.a. om alsidig udvikling og læringsrelevante kompetencer, alsidige læringsstrategier, tilegnelsen af viden og kreativitet, motivation, refleksion, bedre undervisningsmiljø og trivsel, samarbejde mellem lærere og pædagoger, bevægelse og motion, kobling af teori og praksis og mulighed for lektiehjælp."

Udeskole som undervisningspraksis har en række potentialer til både at styrke den faglige læring og understøtte elevernes alsidige udvikling og kreativitet. Udeskole kan skabe øget sammenhæng mellem teori og praksis, give gode rammer for en undersøgende og problemorienteret undervisning, fremme koncentrationsevnen og fordybelsen hos eleverne, ligesom udeskole understøtter læring gennem alle sanser, som der er indikationer på har en mere varig effekt. Desuden kan udeskole fremme gode sociale relationer og udviklingen af nye sociale relationer, samt kan have en positiv effekt på konfliktløsning. Endelig kan udeskole understøtte varierede undervisningsformer og skoledage.

Hvad er udeskole?

Udeskole er en bred betegnelse for undervisning med udgangspunkt i fagenes mål (Fælles Mål), der regelmæssigt og over længere tid gennemføres uden for klasseværelset og skolens mure. Udeskole bygger på et samspil mellem undervisning inde og ude. Eleverne anvender den teoretiske viden og de færdigheder, de får igennem indeundervisningen ude i relevante omgivelser, og de følger op på udeundervisningen i klasseværelset. Udeskole kan foregå mange steder, eksempelvis i skolegården, naturområder, virksomheder, museer, kirker, genbrugspladser, andre pladser mv.

Formål med 'Udvikling af udeskole'

Projektet har til formål at udvikle og formidle praksisnær viden om udeskole og herved understøtte en videreudvikling af udeskole og skabe et godt grundlag for en udbredelse af udeskole som undervisningsmetode.

Projektet starter med en kortlægning, som skal give overblik og viden om nuværende udeskolepraksis i Danmark, herunder de største udfordringer. Projektet skal dermed skabe viden om, hvordan kommuner og skoler imødekommer udfordringerne og kan arbejde kvalificeret med udeskole, således at der opnås udeskoleforløb af høj kvalitet.

Projektet skal videreudvikle nuværende udeskolepraksis og styrke skoler og læreres kompetencer til at foretage hensigtsmæssige organisatoriske, faglige, pædagogiske og didaktiske valg i forbindelse med udeskole. Som led heri etableres først 15 demonstrationsskoler for udeskole geografisk fordelt i landet.

Derudover skal projektet udbrede udeskole som undervisningsmetode. Projektet skal herunder etablere yderligere 50 demonstrationsskoler. Denne del af projektet skal afprøve og udvikle spredningen af viden om kvalificeret udeskolepraksis.

Projektet iværksættes som et samarbejde mellem Miljøministeriet og Undervisningsministeriet og vil afsluttes ultimo 2016. Projektet 'Udvikling af udeskole' skal understøtte folkeskolereformen og sikre, at der udvikles viden om udeskole i Danmark.

Styregruppe for projektet

Der nedsættes en styregruppe for projektet. I styregruppen sidder repræsentanter for:

- Undervisningsministeriet
- Miljøministeriet
- VIA University College

Projektet udføres af VIA University College. Projektet evalueres af en ekstern evaluator.

Tidsplan for projektet

I starten af projektet gennemføres en kortlægning af praksis, herefter etableres 15 demonstrationsskoler (maj-juni 2014). Skolerne udvælges i ca. fem klynger, som vil være geografisk fordelt i landet. I foråret 2015 udvælges yderligere mindst 50 demonstrationsskoler. Således vil der blive etableret mindst 65 demonstrationsskoler for udeskole i forbindelse med projektet.

Tidsplan for projektet 'Udvikling af udeskole'

Tidsplan	Aktivitet
April-december 2014	Kortlægning af nuværende udeskolepraksis og kvalitet i Danmark <i>Delafrapportering (Maj 2014)</i>
Maj-juni 2014	Udvælgelse af 15 demonstrationsskoler – 1. runde
August 2014	Udarbejdelse af materialepakke til demonstrationsskoler
Løbende fra august 2014	Følgforskning til demonstrationsskoler
Efterår 2014	Start på etablering af udeskolenetværk
Efterår 2014	Lancering af temaside på EMU'en om at arbejde med udeskole
Februar 2015	Udarbejdelse af startpakke
Februar-marts 2015	Udvælgelse af yderligere 50 demonstrationsskoler – 2. runde
Forår 2015	2 kurser for naturvejledere/naturskoler
Medio 2015 og ultimo 2016	Konferencer om resultaterne med projektet, herunder kortlægning og følgforskning

Uddybende beskrivelse af aktiviteter

I dette afsnit præsenteres en uddybende beskrivelser af de enkelte aktiviteter i projektet.

Kortlægning af udeskolepraksis

Kortlægningen består af to dele:

1. En kortlægning af eksisterende udeskolepraksis i Danmark
2. En kortlægning og kategorisering af god udeskolepraksis i Danmark.

Første del bygger på telefoninterviews med alle landets folkeskoler og undersøger i første omgang, om der praktiseres udeskole på skolen. Følgende forhold undersøges: Varighed, omfang, udeskolepolitik, klassetrin, land/by-problematikker, inddragelse af kulturinstitutioner, fag og Fælles Mål i forbindelse med udeskole samt erfaring med og uddannelse i udeskole.

I kortlægningen anvendes følgende definition af udeskole:

- Udeskole er i denne undersøgelse undervisning, der foregår regelmæssigt uden for klasselokalet som en integreret del af årsplanen (minimum ½ dag hver anden uge).
- Udeskole er en integreret del af årsplanen – læreren har (eksplisit) overvejet hvad, hvorfor, hvordan og i hvilken faglig sammenhæng udeskole bidrager til elevernes læring i de faglige sammenhænge, hvor undervisningen foregår i ”det udvidede klasserum”.

I anden del af kortlægningen er fokus på ’god udeskolepraksis’, hvilket ikke er et entydigt fænomen – der findes god og dårlig praksis set i forhold til børns læreprocesser, læreprocesledelse og organisering af udeskole. Formålet med denne del af kortlægningen er at skabe muligheder for detaljerede analyser af lærernes arbejde med praksis, herunder arbejdet med udeskole i forhold til Fælles Mål. De organisatoriske udfordringer og barrierer på skolerne indgår i kortlægningsarbejdet, ligesom lærerkompetencer og kommunikation mellem lærere og forældre vil blive inddraget. Formålet med kortlægningen er via litteraturstudier og kvalitative metoder at undersøge, dokumentere og diskutere udvalgte cases og eksempler på ”god praksis” og dermed forsøge at besvare spørgsmål som ”hvad der virker”, ”hvordan det virker” og ”hvorfor det virker”. Forskerne indgår i sparring om udeskolepraksis med både konsulenter og skolernes personale, elever, forældre og bestyrelse.

Udvælgelse af demonstrationsskoler – over to omgange

Der udvælges i første runde 15 erfarne skoler til demonstrationsskole for udeskole, herunder med udgangspunkt i første del af kortlægningen af udeskolepraksis. Erfaring vurderes primært på baggrund af omfang, varighed og skolens formulerede udeskolepolitik.

- Variablen omfang undersøger, hvor mange klasser på skolen der er involveret i udeskole, hvor mange lærere der deltager, og hvor mange fag der indgår.
- Variablen varighed afdækker det antal år, som udeskole har været praktiseret på skolen.
- Variablen udeskolepolitik undersøger, om skolen har en beskrevet udeskolestrategi/-politik.

Skolerne kontaktes, og variablerne undersøges dybere gennem interviews/samtaler med lærere. Som ideal er en demonstrationsskole en skole, der praktiserer udeskole i indskoling, mellemtrin, udskoling samt specialområdet, men kortlægningen vil afdække, om der findes meget erfarne skoler inden for alle områder.

Styregruppen vil efter oplæg fra VIA UC blive inddraget i udvælgelsesprocessen. Udvælgelsen vil foregå i maj-juni 2014.

I anden runde udvælges mindst 50 yderligere demonstrationsskoler. Skolerne udvælges i foråret 2015. Skolerne udvælges som udgangspunkt på baggrund af skriftlig ansøgning, men kortlægningen fra 2014/15 kan indgå ved utilstrækkeligt antal ansøgninger. De nærmere kriterier for udvælgelsen fastlægges senere i projektet af styregruppen.

Understøttende tilbud til demonstrationsskoler

De 15 første demonstrationsskoler tilbydes følgende:

- Opkvalificering af demonstrationsskoler gennem et kort kursus på 4 timer, hvor aktuel viden om udeskole præsenteres og diskuteres i henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling (tre kurser). Kurset ligger omkring skolestart august 2014. Kurserne er for alle undervisere, der ønsker at deltage.
- Aktionslæringsforløb i henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling, hvor skolerne præsenterer deres praksis og gennem kritisk analyse undersøger eget udeskolekoncept i samarbejde med konsulenter (3 forløb a 8 timer). Aktionslæringsforløbene ligger i efteråret 2014 og i foråret 2015. Aktionslæringsforløbene er for lærere, der arbejder med udeskole.
- En række konsulentydelse til at støtte skolernes arbejde med at formulere et langsigtet koncept for deres udeskole.

Konsulenten kan i samarbejde med skolen tilkalde og honorere eksternt hjælp inden for rammen af ydelsen (fx museumsvejledere, naturvejledere, friluftvejledere eller landskabsarkitekter) og efter behov etablere små lokale kurser for lærere og pædagoger, der arbejder med udeskole.

For de 50 yderligere demonstrationsskoler i anden runde tilbydes følgende ydelser:

- Uddannelsesforløb bestående af et kursus på 12 timer, som tilbydes de lærere, der skal i gang med udeskole på de 50 nye skoler.
- Tematiske kurser.
- Konsulentydelse til hver enkelt skole.

Materialepakke

Der udarbejdes materiale, der samler den vigtigste viden og litteratur, gode eksempler, hjælp til at komme i gang samt afdækning af lokalområdet mv. I første runde udvikles dette til de første 15 demonstrationsskoler og senere videreudvikles dette med projektets erfaringer til brug for de yderligere 50 demonstrationsskoler.

Materialet skal pragmatisk foreslå, hvordan udeskole kan udvikles til eksemplarisk praksis på demonstrationsskolerne. Materialet skrives på dansk og skal være direkte brugbart på skolerne i forbindelse med opkvalificeringsforløb.

Materialet skal indeholde gode eksempler og opsamling af den vigtigste litteratur inden for feltet. Materialets omfang er ca. 75 sider suppleret af forskningsgennemgang i populærform og en litteraturliste med supplerende litteratur. Materialet fremlægger i kort og klar form god praksis, suppleret med video-eksempler (QR koder) og korte pædagogisk-didaktiske artikler, der bygger på den eksisterende forskning om udeskole. Materialet skal endvidere fremlægge:

- Hvordan skoler har løst barrierer for udeskole.
- Hvor skolerne praktiserer udeskole i naturen.
- Hvordan skoler i byer praktiserer udeskole.
- Hvordan udeskole kan praktiseres i nærområdet eller på kulturinstitutioner.

Startpakken til demonstrationsskolerne rummer forskningsopsamling, kortlægning af udeskolepraksis, midlertidige resultater fra følgeforskning, materiale om god praksis og eksempler på operationalisering i form af eksempler/koncepter, litteratur til udeskolekurset, materiale om udeskolefaciliteter, guide til mapping af lokalområdes udeskolemuligheder, guideanalyse af udeskole-samarbejdspartnere i lokalområder, diverse links til undervisningsmateriale, fx Skoven i skolen, UdeskoleNet samt Udeskolefaciliteter i statsskovene osv.

Kurser for naturvejledere/naturskoler

Som en del af projektet afholdes to kurser for naturvejledere/naturskoler. Formålet med disse kurser er at ruste naturvejledere/naturskoler til selv at afholde kurser for lærere om udeskole. Kurserne afholdes som et kursus over henholdsvis tre og to dage, hvor deltagerne mellem kurserne udarbejder og afprøver et udeskolekursus.

Følgeforskning

Målet med følgeforskningen er at fokusere på betydningen af specifikke undervisningsforløb og disse forløbs indflydelse på elevers læring, motivation, trivsel og bevægelse inden for folkeskolens store fag (dansk, matematik, sprog og naturfag). I følgeforskningen inddrages også læringsledelse i udeskole som en del af undersøgelsens fokus. Følgeforskningen bidrager med ny viden om udeskoleundervisning ved at undersøge elevers præferencer i forhold til forskellige former for udeundervisning og tilrettelæggelsen af undervisning i udeskole. Elevernes oplevede læring, motivation og trivsel og bevægelse i forbindelse med udeskole undersøges. I følgeforskningen undersøges specifikt, hvilke former for undervisning der støtter elevernes faglige resultater, motivation og trivsel samt bevægelse.

Følgforskningen koordineres med TEACHOUT projektet, således at forskningen ikke overlapper perspektiver fra TEACHOUT eller andre igangværende ph.d.-projekter.

Konferencer om udeskole

Der afholdes to konferencer som en del af projektet. Første konference afholdes i foråret 2015, hvor demonstrationsskolernes arbejde illustreres gennem workshops. På konferencen fremlægges resultater af forskning fra TEACHOUT og følgeforskning, kortlægning af god praksis mv. Der gennemføres workshops i alle fag i folkeskolen, og der gennemgås og demonstreres årsplaner for udeskole på forskellige klassetrin. Den anden konference afholdes i ultimo 2016.